

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Talousarvioesitys 2025 ja pääluokka 35

ATRO ANDERSSON, ERITYISASIAANTUNTIJA
VALTIOVARAINVALIOKUNNAN ASUNTO- JA YMPÄRISTÖJAOSTO
27.9.2024

Valtion talousarvioesitys vuodelle 2025

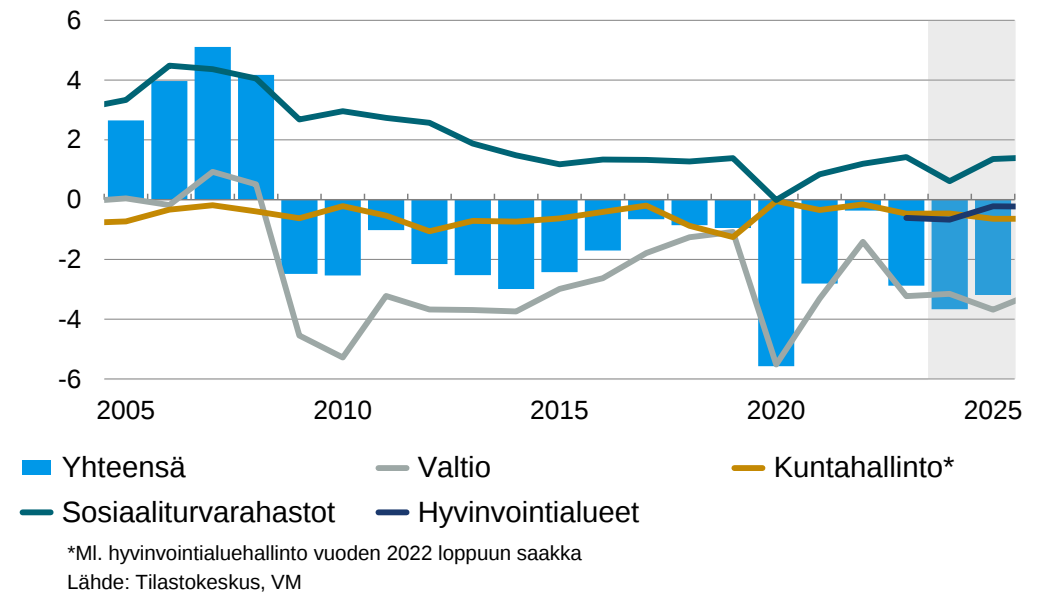
- Budjettitalouden tulot
 - 76,6 mrd. euroa
- Budjettitalouden menot
 - 88,8 mrd. euroa
- Budjettitalouden tasapaino
 - -12,1 mrd. euroa

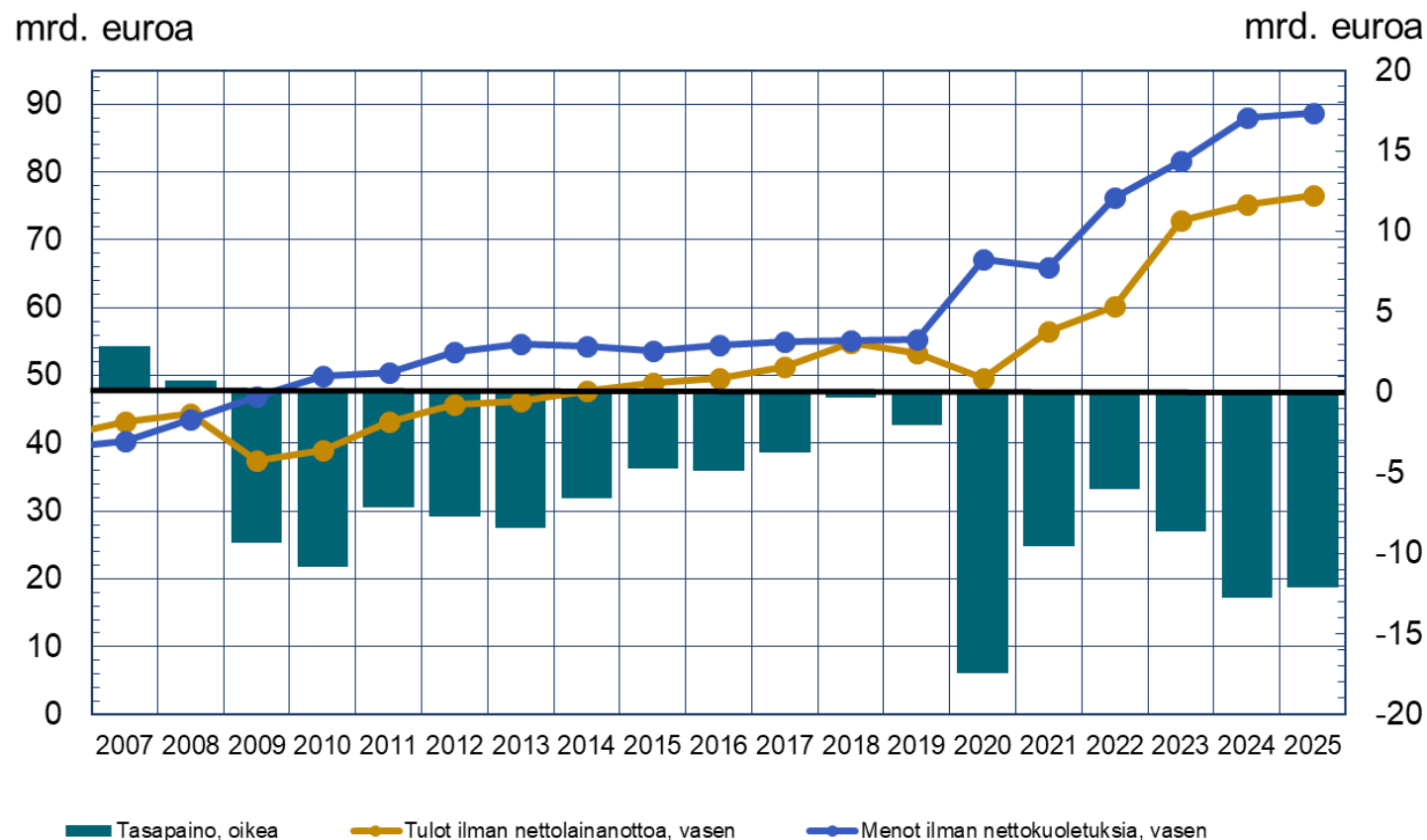
Talouden ja julkisen talouden näkymistä v. 2025

- Talous toipuu ja BKT kasvaa 1,7 %. Kotitalouksien kulutus lisääntyy, kun inflaatio on hidastunut, korot laskevat ja tulot kasvavat kohtuullisesti.
- Taantuma on vähentänyt työllisten määrää, mutta talouskasvun myötä työllisyyden odotetaan kasvavan ja työttömyyden vähenevän.
- Julkisen talouden alijäämä pienenee talouskasvun ja sopeutustoimien siivittämänä 3,2 prosenttiin.
- Velkasuhteen kasvu hidastuu ja velkasuhde on 84 % suhteessa BKT:hen.

Julkisyhteisöjen rahoitusasema
suhteessa BKT:hen, %

Budjettitalouden tulot, menot ja tasapaino

Tasapaino (mrd. euroa):

2020 (TP): -17,4

2021 (TP): -9,6

2022 (TP): -6,0

2023 (TP): -8,6

2024 (LTA II): -12,7

2025 (TAE): -12,1

2022 ja 2023 poistettu varautuminen sähkön johdannaismarkkinoille toimiville yhtiöille myönnettäviin lainoihin ja varauksen purku. Sähkøyhtiöiden lainoihin tehdyn varauksen purku kasvatti vuoden 2023 tilinpäätöksessä tuloja 10 mrd. eurolla, koska se jäi käyttämättä kokonaan. Tasapaino tämä erä huomioiden oli +1,4 mrd. euroa v. 2023

Lähde: Valtiovarainministeriö 23.9.2024

Hiilineutraaliutta ja vihreää siirtymää edistävät määrärahat 2025 (kts. yleisperusteluiden luku 6)

	Budjetoitu 2024, milj. euroa	TAE 2025, milj. euroa
Luonnon monimuotoisuus sekä vesien- ja ympäristönsuojelu	127,6	134,4
Uusiutuva energia ja energiatehokkuus	507,2	601,6
Globaali ulottuvuus	224,8	199,0
Tutkimus ja kehittäminen	321,5	304,8
Liikenne	294,2	303,1
Maa- ja metsätalous sekä maankäyttösektori	600,4	680,2
Yhteensä	2 076	2 223

- Luonnon monimuotoisuus- sekä vesien- ja ympäristönsuojelumäärärahat nousevat hieman vuodesta 2024. Määrärahoja korottaa ympäristörahastolle kohdennettava määräraha sekä hallituksen päättämät lisäykset Itämeren ja vesien suojeluun.
- Kasvua suhteessa edellisvuoteen selittää erityisesti Uusiutuva energia ja energiatehokkuus kokonaisuuden kasvu, jonka kasvua selittää ennen kaikkea ajoitusmuutokset energiatuen maksatusaikataulusta johtuen.
- Maa- ja metsätalouden sekä maankäyttösektorin menot kasvavat 80 milj. eurolla EU-ohjelmakauden vaihtumisesta ja uudesta rahoituskehiksestä johtuen.

Pääluokan 35 määrärahat luvuittain

Luku	2024 varsinainen talousarvio, milj. euroa	TAE 2025, milj. euroa	Muutos 2024-2025, milj. euroa
35.01 Ympäristöhallinnon toimintamenot	84 310	92 277	7 967
35.10 Ympäristön- ja luonnonsuojelu	132 429	135 327	2 898
35.20 Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen	26 166	24 430	-1 736
Yhteensä	242 905	252 034	9 129

- Kasvua luvussa 35.01 selittää ennen kaikkea Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus Ara:n toimintamenomomentin lakkautus ja siirto Ympäristöministeriön toimintamenoihin (6,136 milj. euroa).
- Luvun 35.10 määrärahoissa on useita eri suuntaisia muutoksia, joita on avattu tarkemmin seuraavilla kalvoilla.
- Luvun 35.20 määrärahat olisivat selvässä laskussa johtuen yllä mainitusta Aran toimintamenomomentin lakkautuksesta ilman uutta kehyksen mukaista momenttia 35.20.95 InvestEU-ohjelman kansallinen rahoitusosuus 5,83 milj. euroa.

Toimintamenosäästöt YM pääluokassa v. 2025

	TA 2024, milj. euroa	Toimintamenosäästö 2025, milj. euroa	Säästön osuus toimintamenoista, %
Ympäristöministeriön toimintamenot	36,2	-0,5	-1,3
Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot	33,1	-0,3	-1,0
Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät	48,1	-0,2	-1,6
Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot	6,2	-0,1	-1,6
Muille kulutusmenomomenteille kohdistetut säästöt	-	-3,3	-
Säästöjen uudelleenkohdennukset valtionavustuksiin	-	-0,4	-
Yhteensä	-	-4,8	-

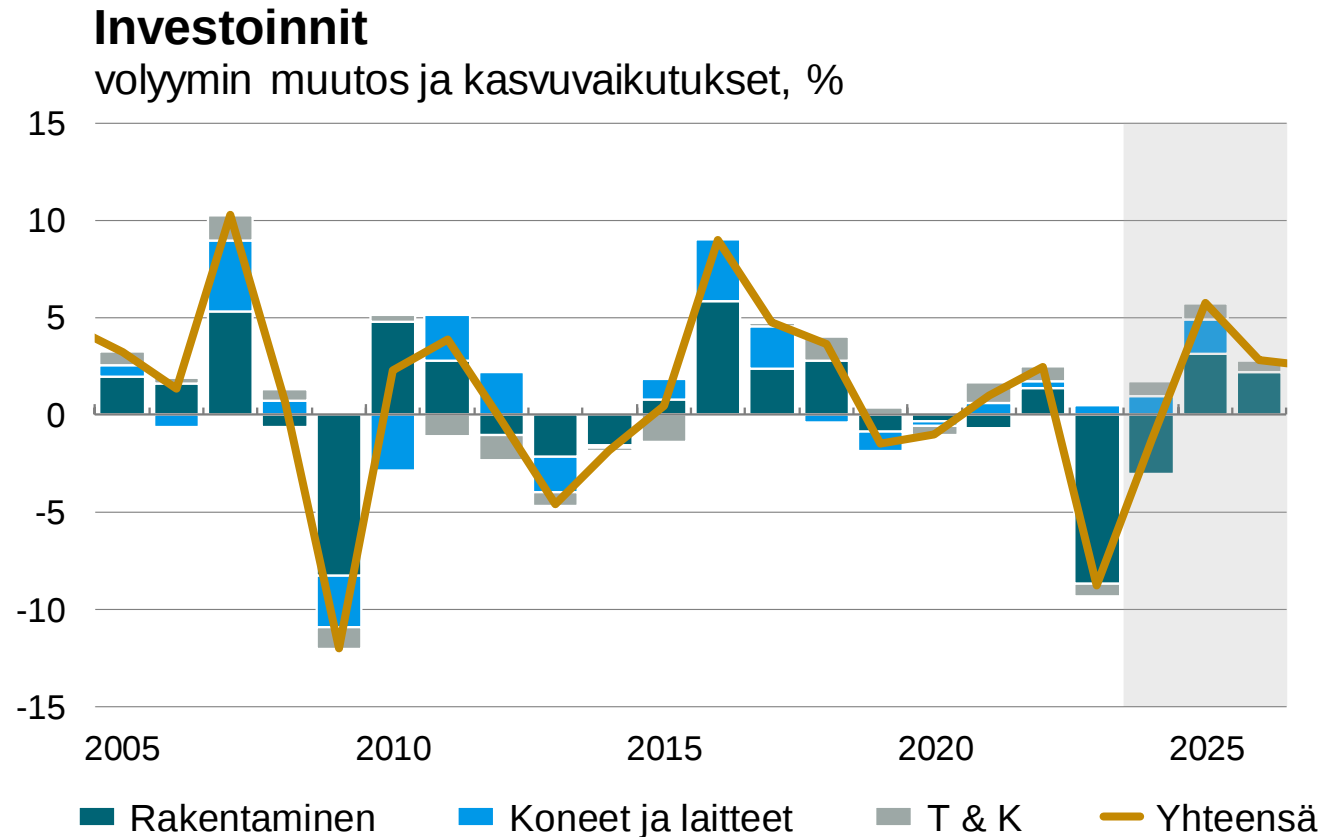
Nostoja: 35.10 Ympäristön ja luonnonsuojelu

- Momentin 35.10.20 määrärahataso laskee 1 milj. eurolla mm. toimintamenosäästöjen vuoksi.
- Toimintamenosäästöjä on kohdistettu erityisesti momentille 35.10.21 (2,81 milj. euroa).
- Momentille 35.10.23 on lisätty 3,6 milj. euroa, josta 3 milj. euroa tietojärjestelmäkustannuksiin ja 0,6 milj. euroa vesienhoidon seurantaan, liittyen hallituksen esitykseen laeiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain, ympäristönsuojelulain ja vesilain muuttamisesta.
- METSO- ja Helmi-ohjelmien rahoitusta on lisätty 1,75 milj. eurolla momentilla 35.10.63.
- Momentti 35.10.67 Siirto ympäristövahinkorahastolle on uusi ja kehyksen mukainen rahoitustaso on 3 milj. euroa.

Nostoja: 35.20 Yhdyskunnat, asuminen ja rakentaminen

- Momentille 35.20.33 on esitetty 3,65 milj. euroa (sekä 0,35 milj. euroa YM toimintamenoihin) hallitusohjelman mukaisen pitkäaikaisasunnottomuuden poistamisen ohjelman toteuttamiseen, jolle osoitettiin 1,825 + 0,175 milj. euroa LTA2/2024, jolla voidaan rahoittaa hankkeita.
- Asuntorahastosta maksettavien korkotukien määrä vuodelle 2025 on arvioitu Valtion asuntorahaston kevään riskiraportissa 215,9 milj. euroksi.
- Erityisryhmien investointiavustus laskee osana hallituksen kevään 2024 säästöpäätöksiä edelleen 15 milj. euroon siten, että vammaisten asumiseen liittyvien investointikohteiden rahoitus turvataan.
- Korkotukilainojen hyväksymisvaltuus on Julkisen talouden 2025-2028 suunnitelman mukainen 1,75 mrd. euroa, joka on 0,5 mrd. euroa vähemmän kuin kuluvana vuonna LTA1/2024 tehdyn lisäyksen jälkeen.
- Momentin 12.35.20 Siirto Valtion asuntorahastosta tuloarvio 209,5 milj. euroa, josta 200 milj. euroa on tuloutusta hallitusohjelman mukaisen investointiohjelman rahoittamiseen.

Rakentamisen suhdannetilanne syksyn ennusteessa

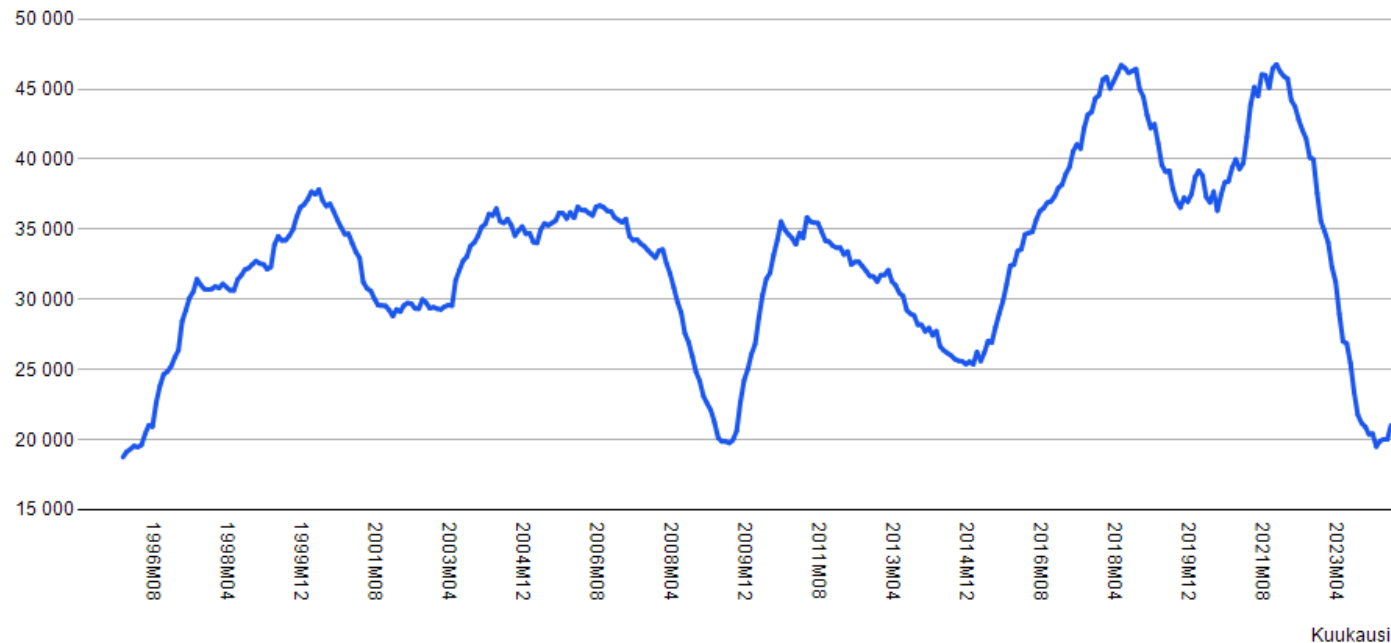

Lähde: Tilastokeskus, VM

- VM:n syksyn 2024 ennusteen mukaan rakentaminen on ollut jyrkässä laskussa, mutta lasku näyttäisi pysähtyneen ja rakennusinvestoinnit kääntyvät kasvuun v. 2025.
- Asuinrakennusinvestoinnit vähentyivät huipustaan n. 35 prosenttia ja markkinaehtoiset aloitukset ovat yhä vähäisiä; ARA-tuotanto kattoi v. 2023 noin puolet aloituksista ja merkitys kuluvana vuonna on yhä suuri.
- VM:n ennusteen mukaan asuntomarkkinoiden odotetaan elpyvän loppuvuonna, kun korkojen lasku jatkuu.

Asuntoaloitukset 1995M01 – 2024M07 (Lähde: Tilastokeskus, rakennus- ja asuntotuotanto)

Rakennus- ja asuntotuotanto muuttujina Kuukausi. Aloitettut rakennushankkeet, KOKO MAA, Yhteensä, Asunnot (kpl), liukuva vuosisumma.

- Kuviossa on esitetty Tilastokeskuksen rakennus- ja asuntotuotantotilaston mukaiset asuntoaloitukset kappalemäärinä vuoden 1995 alusta.
- Kuviosta näkee hyvin toisaalta viime vuosien ennätyskorkean tason ja toisaalta erittäin voimakkaan laskun.

Rakentamisen suhdannetilanne syksyn ennusteessa

- Asunnoille on kysyntää maan sisäisen muuttoliikkeen ja maahanmuuton seurauksena ja tällä hetkellä rakennetaan vähemmän kuin pidemmän aikavälin tarve on.
- Asuntotuotannon elpymistä hidastaa se, että valmiita asuntoja on edelleen myymättä aiempien vuosien ennätyskorkean tuotannon myötä.
- Muun rakentamisen tilanne on parempi kuin asuinrakentamisen, vaikka myös se on vähentynyt selvästi. Erityisesti laskussa on ollut julkinen rakentaminen. Teollisuusrakentaminen on säilynyt vilkkaana, samoin maa- ja vesirakentaminen.
- Toimialan kasvua vauhdittaa myös se, että energiasiirtymään liittyviä investointisuunnitelmia on tiedossa lähes 270 mrd. euron edestä; suurin osa jää oletettavasti toteutumatta, mutta ensi vuodelle on tiedossa varsin paljon jo aloitettuja tai päätettyjä hankkeita.
- Toteutuviin hankkeisiin kuuluu erityisesti datakeskus, tuulivoima- ja akkuinvestointeja.

Ympäristöministeriön hallinnonalan budjettilait

- HE laiksi Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksesta annetun lain kumoamisesta HE 136/2024 vp
 - Esityksellä kumottaisiin Arasta annettu laki, siirrettäisiin henkilöstö (n. 45 henkilöä) ja rahoitus ympäristöministeriöön perustettavaan Valtion tukeman asuntorahoituksen keskukseseen.
 - Yksityiskohdista on tarkoitus säätää erillisellä esityksellä syksyllä 2024.
 - HE s. 4: ”Valtion asuntorahaston toiminta talousarvion ulkopuolisena rahastona lakkautetaan ja rahasto sulautetaan osaksi valtion talousarviota 1.1.2026.”
- HE laeiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain, ympäristönsuojelulain ja vesilain muuttamisesta
 - Esitys on vielä antamatta, rahoitusta on varattu 3,6 milj. euroa momentille 35.10.23.
- HE laiksi ympäristönsuojelulain 17 luvun muuttamisesta HE 102/2024 vp
 - Esityksellä toimeenpantaisiin EU:n F-kaasuasetuksen ja otsoniasetuksen edellyttämä kylmäaineiden käsittelijöiden pätevöintijärjestelmä Suomessa.
 - Esitys lisää Tukesin maksuperustelain mukaista maksullista toimintaa.

YM hallinnonalan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet TAE 2025 / TAE 2024

	2023 toteuma/arvio	2024 arvio	2025 arvio
Helmi- ja METSO-ohjelmien edistyminen ympäristöministeriön hallinnonalalla, ohjelmien toimenpiteiden kokonaistavoitteesta keskimäärin saavutettu, %	63,1 / 63,0	66,3 / 66,6	68,5
Suomen kasvihuonekaasupäästöjen kokonaispäästöt ilman maankäyttösektoria, Mt CO ₂ -ekv.	43,6 / 43,6	41,4 / 41,4	39,3
Materiaalien kiertotalousaste, %	4,5 / 5,5	5,5 / 6,0	6,0
Uutta toimintaa ja toiminnan muutoksia koskevien ympäristönsuojelulain mukaisten lupa-asioiden mediaanikäsitteilyaika, kk	10 / 10	10 / 10	10
Ympäristöliiketoiminnan liikevaihto, milj. euroa	54 400 / 43 000	55 000 / 44 000	56 000
Asuntoaloitusten määrä, kpl	20 000 / 20 600	20 000 / 23 500	25 000

YM hallinnonalan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2025

- Monet vaikuttavuustavoitteet ovat poikkileikkausvuosien 2023 ja 2024 osalta noin samalla tasolla kuin vuoden 2024 talousarvioesityksessä.
- Sekä suojeleohjelmien ja CO₂-päästöjen (pl. maankäyttösektori) sekä materiaalien kiertotalousasteen osalta kehityksen arvioidaan vuonna 2025 jatkuvan myönteisenä.
- Ympäristötoiminnan liikevaihtoon on tullut selvä korotus vuodentakaiseen verrattuna, joka tosin voi johtua mittaluokan vuoksi määritelmämuutoksista, sillä toimialojen luokittelu ei ole aina yksiselitteistä.
- Asuntoaloituksissa ollaan yhä kaukana huippuvuosista (jopa 45 000 aloitusta) ja erityisesti kuluvan vuoden osalta tilanne on heikentynyt edelleen suhteessa edellisvuoteen.
 - Tilanteeseen on reagoitu ennen kaikkea historiallisen korkealla korkotukivaltuudella kuluvan vuoden osalta (2,25 mrd. euroa) ja myös ensi vuodelle ehdotettava 1,75 mrd. euron valtuus on historiallisesti katsoen korkea.
 - Julkisen talouden 2025-2028 suunnitelman mukaisesti valtuutta laskettaisiin edelleen vuodelle 2026 toimialan elpyessä siten, että vuosien 2026 ja 2027 valtuus olisi yhteensä 2 mrd. euroa.